

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
1. Датум и орган који је именовао комисију 30.10.2013. Научно-наставно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду 2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен: 1. др Александра Вранеш, редовни професор, Библиотекарство, 27.10.2004. године, Филолошки факултет Универзитета у Београду 2. др Љиљана Бајић, редовни професор, Методика наставе књижевности и српског језика, 15.09.2009. године, Филолошки факултет Универзитета у Београду 3. др Данијела Костадиновић-Красић, редовни професор, Право, Учитељски факултет Универзитета у Београду
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
1. Име, име једног родитеља, презиме: Драгана, Александар, Грујић 2. Датум рођења, општина, република: 11.4.1976, Неготин, Србија 3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе: јун 2008, Мастер рад: <i>Референсна збирка</i> 4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Библиотекарство
III НАСЛОВ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:
<i>ШКОЛСКА БИБЛИОТЕКА У ПРЕДМЕТНОЈ И РАЗРЕДНОЈ НАСТАВИ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ</i>
IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ: Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графика и сл.
Докторска дисертација <i>Школска библиотека у предметној и разредној настави основне школе</i> обима од 231 стране, састоји се из целина: <i>Уводне напомене, Школске библиотеке у Србији, Законска, подзаконска регулатива, стандарди и смернице за рад школске библиотеке, Школска библиотека – подршка предметној и разредној настави, Читалачке навике и интересовања ученика, Закључна разматрања, Литература и Прилози</i> . У уводу ауторка је образложила предмет, циљеве и методе истраживања. У поглављу <i>Школске библиотеке у Србији</i>

идентификовани су догађаји унутар образовања који су утицали на развој школских библиотека у Србији. У поглављу *Законска, подзаконска регулатива, стандарди и смернице за рад школске библиотеке* ауторка је разматрала статус и положај школске библиотеке с аспекта двојне правне регулативе - из области библиотекарства и просвете. У главном делу рада, *Школска библиотека – подршка предметној и разредној настави*, анализиране су активности које одређују место и улогу библиотеке у предметној и разредној настави - библиотечко-информационе (фонд, кадар и сарадња), васпитно-образовне (часови у библиотеци и информационе и медијска писменост) и културно-рекреативне (промовисање књиге и читања). Уз истраживање и дефинисање облика рада, ауторка је представила modele реализације часова у школској библиотеци на основу којих су проистекли могући исходи учења. У поглављу *Читалачке навике и интересовања ученика* разматрана је криза читања и ставови ученика о читању. Закључак обухвата све резултате до којих се дошло током истраживања. Уз богату литературу ауторка је приложила списак закона, упутстава, правилника и препорука за библиотечко пословање, као и анкете које су наменски сачињене и коришћене за потребе истраживања читалачких навика ученика од првог до четвртог и од петог до осмог разреда основне школе.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Најобимније и уједно централно поглавље докторске дисертације насловљено *Школска библиотека – подршка предметној и разредној настави* подељено је у потпоглавља како би се детаљније сагледала тема којом се целина бави. Школска библиотека је образовно, васпитно и културно средиште школе, те је у том смислу у овом поглављу ауторка разматрала, у оквиру потпоглавља, три основне функције библиотеке: библиотечко-информациону, васпитно-образовну и културно-рекреативну. Уз детаљну структурну анализу фонда и анализу заступљености серијских публикација у школским библиотекама по окрузима, у овом поглављу кандидаткиња је указала на недостатак публикација за поједине наставне предмете и на неактуелност наслова, што је потврђено и одговорима добијених анкетањем ученика основних школа. Библиотека својим фондом и услугама траба да подржи одвијање наставе у сарадњи са наставним кадром код ученика изгради позитиван однос према књизи и читању. Улога школске библиотеке детерминисана је наставним планом и програмом. Успешна сарадња библиотекара и учитеља омогућава ученицима почетно овладавање процесима анализе, синтезе и закључивања. Заједничким радом поставиће интелектуалне захтеве тако да сваки ученик може постићи најбољи успех, примерен својим могућностима. Растерећење ученика од многобројних школских обавеза кандидаткиња види у остваривању интердисциплинарног приступа темама кроз сарадњу са школским библиотекарем. У ту сврху ауторка је представила modele реализације часова у школској библиотеци посебно истичући активности библиотекара и наставника усмерених на ученике, на развој њихових потенцијала и креирање њиховог читалачког укуса што и јесте циљ образовања. На основу модела часова, јасно диференцирајући циљеве од исхода, кандидаткиња је сачинила исходе учења који могу послужити као путоказ библиотекарима у раду са ученицима. Поред тежње да укаже на значај и могућности укључивања библиотеке у предметну и разредну наставу, односно на учење у и са школском библиотеком, ауторка је указала на непостојање стандарда компетенција за професију стручног сарадника – школског библиотекара, иако школски библиотекар својим радом доприноси развијању стандарда за наставне предмете. Библиотекарима, као и свим актерима укљученим у савремени васпитно-образовни рад, више није довољна потврда о највишем формалном степену образовања као доказу о компетентности за обављање стручних послова. Стручно усавршавање подразумева стицање нових и усавршавање постојећих компетенција важних за унапређивање васпитно-образовног и стручног рада. Занимање за школску библиотеку и школског библиотекара изражава се кроз разумевање задатака и познавање компетенција, те су неопходни правни друштвени оквири ради остваривања професионалног кредибилитета. У ту

сврху, изучавајући сродне компетенције изложене од стране Америчког удружења школских библиотекара, компетенције за исту професију датих у земљама у окружењу, као и актуелне компетенције за професију наставника и предлога Друштва школских библиотекара, кандидаткиња је дала предлог компетенција школског библиотекара. Кандидаткиња у овом поглављу анализира и измењену улогу библиотеке у наставном процесу с аспекта развоја савремене информационо-комуникационе технологије. Школске библиотеке, како ауторка истиче, имају кључну улогу у развијању стратегије за информационо и медијско описмењавање у циљу формирања гледишта и развијања критичког мишљења ученика, односно ради развијања вештина неопходних за функционисање у динамичном информационом окружењу. Анализа фондова библиотека у основној школи, истраживање и дефинисање праваца и облика рада, постојећи и могући модели укључивања у предметну и разредну наставу, изложени у овом поглављу, имају за циљ унапређење наставе и успостављање принципа сарадње наставног и стручног кадра у школи. Уз визију развоја школских библиотека, представљени су могући стратешки правци деловања у смислу максималне искоришћености фондова, услуга, програма и библиотечко-информационог кадра који у њима обавља своју делатност.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији

Уз напомену:

Навести називе радова, где и када су објављени. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

1. Приручна и стручна литература у школској библиотеци / Драгана Грујић // Школска библиотека и настава језика и књижевности / уредници Александра Вранеш, Љиљана Марковић. - Београд : Филолошки факултет Универзитета, 2010. – Стр. 295-305.
2. Час у школској библиотеци / Драгана Грујић // Креативне радионице у школској библиотеци. Књ. 2 / [уредник Александра Вранеш]. - Београд : Филолошки факултет Универзитета, 2012. - ISBN 978-86-6153-094-4. - Стр. 63-67.
3. Школски библиотекар – између закона и праксе / Драгана Грујић // Школски библиотекар : онлајн часопис за школске библиотекарe. – Бр. 3 (децембар), 2012.
4. Школске библиотеке у Србији у светлу процеса европских интеграција / Драгана Грујић // Србија између Истока и Запада : наука, образовање, култура, уметност : зборник резимеа / уредници Александра Вранеш, Љиљана Марковић. - Београд : Филолошки факултет Универзитета, 2013. – Стр. 137.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Докторска дисертација Драгане Грујић у целости је остварила циљеве и задатке наведене у одобреној пријави теме докторске дисертације. Литература наведена на крају потврђује да је кандидаткиња користила релевантне изворе и постављене проблеме обрадила поштујући принципе научне објективности.

Дисертација се детаљно бави школском библиотеком као саставним делом васпитно-образовног процеса.

У фокусу истраживања су најважнији конституенти библиотечки фондови, сарадња и активности библиотечног и наставног особља у функцији стицања оптималног нивоа знања ученика, као и компетенције библиотекара. Указујући на значај школске библиотеке и на нужност њеног активног укључивања у наставу кандидаткиња је дала предлог образовних стандарда за школске библиотеке. Такође, предмет истраживања су и читалачке навике ученика основних школа, те је на основу добијених резултата кандидаткиња указала на који начин, заједничким напорима, стручни сарадници и професори предметне и разредне наставе могу допринети превазилажењу феномена нашег доба – кризе читања.

Обједињени резултати потврдили су постављену хипотезу да је школска библиотека предуслов

за успешно одвијање наставе и постизање успеха ученика у процесу образовања, као и да су ресурси школске библиотеке одговорни за квалитет наставе. Ауторка закључује да одговори ученика добијени путем анкете могу да послуже као путоказ за нову реформу школе, а самим тим и библиотеке. Кључна промена, коју би требало спровести, састоји се у преусмеравању активности на школску библиотеку као специфичан едукативни простор. Ученик мора да добије прилику да истражује, да понуђене садржаје анализира, упоређује, класификује, систематизује... Учећи тако, ученик ће усвојити квалитетно знање, али и развити способности и вештине учења и интелектуалног рада. Интересовања ученика треба да буду прихваћена не само када је реч о набавци књига, већ и приликом креирања наставних планова који укључују и наслове обавезне лектире. Добијени резултати указују да је потребна нова парадигма образовања, интензивније укључивање библиотеке у предметну и разредну наставу како би се ученици мотивисали за читање, а самим тим постигао виши ниво знања и умења ученика са развијеним компетенцијама за даље школовање.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА
НАПОМЕНА: Навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Комисија сматра да је кандидат Драгана Грујић у својој дисертацији *Школска библиотека у предметној и разредној настави основне школе* успешно обрадила ову комплексну и захтевну тему и да је реч о раду које представља оригинално и самостално научно дело.

X ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:

Научно-наставном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да прихвати извештај о дисертацији *Школска библиотека у предметној разредној настави основне школе* и упути га Већу за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Београду, како би кандидаткиња била позвана на усмену одбрану рада.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. др Александра Вранеш, редовни професор
Филолошки факултет Универзитета у Београду
2. др Љиљана Бајић, редовни професор
Филолошки факултет Универзитета у Београду
3. др Данијела Костадиновић, редовни професор
Учитељски факултет Универзитета у Београду